

Integrering af informationssøgning i læreprocessen

- tiltag og erfaringer fra AUB

af Thomas Vibjerg Hansen, oktober 2002

At gå til forelæsning, at sidde hjemme og studere eller at bruge universitetsbibliotekets ressourcer, er blot tre af siderne af samme sag: De studerendes læreproces. Omdrejningspunktet for en stor del af Aalborg Universitetsbiblioteks (AUB) arbejde er at integrere kompetencer i informationssøgning i de studerendes læreproces. Populært sagt fokuserer vi mere på "de studerendes behov" frem for "trunkeringer" og "boolske operatører".

På AUB er læring, informationskompetencer, kontakten til brugerne og brugerorienteret indretning blevet sat på dagsordenen. Firkantet sagt har vi på biblioteket ikke haft en oplevelse af at vi var en naturlig integreret del af de studerendes studierelaterede hverdag, dvs. deres læreproces.

Informationssøgning er en integreret del af de studerendes læreproces idet der altid er behov for information i det at studere. Spørgsmålet er blot om de er gode nok til at søge og finde relevant information, eller om det mere hviler på et tilfældighedsprincip.

Vi mener at vi kan tilbyde vores studerende en ekspertise og lære dem at søge informationer på en hensigtsmæssig måde i forhold til deres behov. Vores opgave er derfor at udvikle deres syn på informationssøgningsprocessen og de tilhørende kompetencer og integrere

bibliotekets ressourcer og ekspertise i informationssøgning i de studerendes læreprocesser.

For at gøre det må vi fokusere på og udvikle vores pædagogiske evner idet vi skal lære fra os gennem undervisning og vejledning i informationssøgning. Samtidigt skal vi forstå hvilke behov vi kan dække i de studerendes studierelaterede hverdag, og hvordan det kan gøres når vi (kun) er en del af deres læreproces.

Det har resulteret i tiltag både over for brugerne og vores informationsvejledere som på forskellige måder kredser om hvordan vi bliver en naturlig del af de studerendes læreproces.

- Vi gør meget ud af undervisning og vejledning i informationssøgning både på biblioteket, men også ude i studiemiljøerne.
- Vi prioriterer kontakten til de enkelte studier.
- Vi har et formaliseret samarbejde med den Samfundsvidenskabelige Basisuddannelse.

- Vi har indrettet vores bibliotek ud fra at det skal tilfredsstille brugerne behov for læring.
- Vi har udviklet SWIM, som er et interaktivt multimediebaseret læringsprogram.
- Vi udvikler vores pædagogiske kompetencer.

Vores erfaringer fortæller os at det kræver en prioriteret indsats fra vores side at arbejde hen imod en større integration. Det er os som skal være de udfarende. Vi skal ud og overbevise brugerne om at de har et behov, og at vi kan dække det.

Samarbejdet med den Samfundsvidenskabelige Basisuddannelse

I foråret 2001 indledte fire informationsvejledere fra AUB et samarbejde med fem projektgrupper med hver deres faglige vejleder fra den Samfundsvidenskabelige Basisuddannelse. Formålet var:

1. At undersøge hvordan en aktiv biblioteksindsats påvirker de studerendes læreproces og
2. Indhente viden om hvordan vores informationsvejledere kunne/skulle samarbejde med de studerendes videnskabeligt ansatte vejledere.

Projektgrupperne skulle gennem to til fire informationsvejledninger i løbet af en projektperiode lære at finde de relevante informationsressourcer i forhold til deres problemstillinger og bruge informationsressourcerne.

Ad 1.

- De studerende fik helt klart en forståelse for pointen i at lære at søge information. De gav udtryk for at de havde stiftet bekendtskab med

nogle meget værdifulde søgemetoder som fremover ville være til stor hjælp.

- Flere af de studerende udtrykte også glæde over at have haft "sin egen bibliotekar" som man kunne gå til. Dvs. det personlige møde var vigtigt.
- Informationsvejledninger kom for sent i gang. Projektgrupperne havde allerede søgt en masse mere eller mindre relevant litteratur og de orkede næsten ikke at tage stilling til mere.
- Vi erfarede at vi skal være opmærksomme på hvor besværligt de studerende oplever, det er at få en vejledning i informationssøgning. Tid, afstand, transport er vigtigt at tage hensyn til når vi taler om motivation til at lære.

Ad 2.

- Det var informationsvejlederne som skulle være den udfarende kraft da universitetsvejlederne generelt ikke prioriterede litteratursøgningen højt, og da de studerende var meget opsatte på at beskytte deres tid.
- Informationsvejlederne var usikre på rollefordelingen mellem dem og så de studerendes projektvejledere i forbindelse med projektrelaterede spørgsmål.
- Informationsvejlederne oplevede at de ind i mellem manglede en faglig ekspertise.

Undersøgelsen har resulteret i et godt samarbejde med basisuddannelsen på det samfundsvidenskabelige fakultet. Undervisning i informationssøgning med vores informationsvejledere er blevet en integreret del af de studerendes basisuddannelse.

Undervisning og vejledning

Vi tilbyder studerende, undervisere og forskere undervisning eller vej-

ledning i informationssøgning på biblioteket eller ude i studiemiljøerne. Der er tale om undervisning når det er på holdniveau og vejledning når det er enkeltpersoner eller projektgrupper.

Det er vigtige pædagogiske principper for os at undervisningen og vejledningen tilrettelægges ud fra brugerens behov og så vidt det er muligt baseres på dialog. Vi mener det er mere motiverende for de studerende og dermed også mere integrerende i deres løbende læreproces.

Undervisning af f.eks. et hold fra Psykologi vil kæde studiet, de enkelte fag og/eller semestrets temaramme sammen med brugen af bibliotekets ressourcer. For vejledninger vil udgangspunktet være projektgruppens faglige problemstilling her og nu.

Kontakten til de enkelte studier

Ved studiestart er vi rundt på studierne og bruge 15 til 30 min. ved en forelæsning til at sige goddag til de nye studerende og sætte et "ansigt" på biblioteket. Ved disse introduktioner og ved rundvisninger på biblioteket reklamerer vi med vores undervisning og vejledning.

Der bliver løbende planlagt hvordan vi skal tage kontakt til studierne, hvilke studier der nu skal prioriteres, hvem der skal tage kontakten og hvad vi skal tilbyde den specifikke uddannelse. I denne integrationsproces er det primært os der skal

komme til uddannelserne. Der er også studier som henvender sig og beder om undervisning og studerende der beder om vejledninger. Det gælder for alle de tre fakulteter (tek.nat., hum. og samf.).

Indretning af biblioteket

AUB har brugt sommeren på at flytte rundt på alle bøger og al inventar. Vi har indrettet vores bibliotek med henblik på at integrere informationssøgning i de studerendes læreproces.

Det betyder at vi har taget udgangspunkt i hvad der kendetegner deres læreproces med hvad det indebærer af faglige, informationsmæssige og sociale behov.

Der er plads til at studere og diskutere. Der er enkeltmandsarbejdspladser og gruppearbejdspladser hvor der kan sidde op til 8 personer. Der er bløde stole til at slappe af i. Der er mulighed for at lytte til musik. Bærbare computere kan kobles til. Officepakken er tilgængelig. Der er mulighed for fred og ro i stillelæsesalen og plads til engageret diskussion i det åbne miljø. Man kan få vejledning bag en lukket dør, eller man kan sidde hvor det summer af andre aktiviteter. Man kan få sin madpakke i køleskabet, spille Trivial Pursuit, backgammon m.m. For børn er der et legerum.

Læringsbehov og "brugbarhedens æstetik" har således været styrende

for indretningen af biblioteket. Vi vil signalere at biblioteket er et sted hvor man kan *lære og være!*

IKT og læring - SWIM

På den informationsteknologiske front er integration af informations-søgning i de studerendes læreproces udgangspunktet for vores bruger-vejledning. Vi er ved at gøre vores seneste læringsprogram færdig. Et program som er blevet døbt SWIM og som bygger videre på det tidligere program MILE. Begge programmer har tidligere været omtalt i DF-Revy (MILE nr. 7 september 2000 og SWIM nr. 3 maj 2002).

Meget kort fortalt er SWIM webba-seret og består af to dele. Et spil op-taget med levende skuespillere og en informativ del baseret på skriftlig og mundtlig fremstilling.

I spillet er brugeren det fjerde medlem af en projektgruppe. Gennem fem akter har man som det fjerde medlem den afgørende stemme når der skal træffes en beslutning om hvad man nu skal gøre for at finde information til projektet.

Både spillet og informationsmodu-lerne er bygget op om de faser der kendetegner det at lave et projekt. Ud fra Carol Kuhlthaus model over informationsøgningprocessen (Seeking meaning p. 43, 1993) har vi opstillet en skabelon og et bud på en hensigtsmæssig strategi for de studerendes informationsøgning (se model nederst).

SWIM bliver tilgængelig dag og nat på bibliotekets hjemmeside så brug-erne kan prøve det og lære af det når de har behov for det og tiden til det. Det er også tænkt som et mere aktivt redskab i vores undervis-ningsaktiviteter fordi det "tvinger" folk til at reflektere over informati-onssøgningsprocessen.

Vi forsøger således at integrere læ-reprocessen i informationsøgning-ten ved at tage udgangspunkt i de studerendes studiemæssige projekt-orienterede hverdag.

Vores informationsvejledere

AUB er i løbet af i år gået over til en organisering i selvstyrende teams. Undervisning og vejledning lægger under vores Infoteam som igen be-står af tre teams/hold. Der er et for det teknisk og naturvidenskabelige område, et inden for det humanisti-ske og bibliotekariske område og et inden for det samfundsvidenskabe-lige område.

På hvert hold planlægger man selv hvem der skal tage kontakt til stu-dierne inden for det relevante om-råde, hvornår det skal gøres og hvordan. Man planlægger også selv hvem der skal undervise og vejlede og hvad indholdet skal være, dvs. tilrettelæggelse af læreprocessen. Det handler om at være tæt på stu-diemiljøerne og kende deres behov for at kunne levere en motiverende, relevant for dem og lærerig undervisning/vejledning.

Vores informationsvejledere skal klædes på til at integrere informati-onssøgning i de studerendes lære-proces. Det betyder at de skal have kompetencer i tilrettelæggelse af læreprocesser, undervisning og ha-ve viden om brugernes studiemæs-sige hverdag og behov. Det forsøger vi at tage hånd om gennem kurser i læring og undervisning, gennem følordninger, gennem pædagogiske

vurderinger og gennem strukture-ring af den fælles erfaringsudveks-ling.

F.eks. arbejder vi på at få et fælles pædagogisk/didaktisk begrebsap-parat i form af den kritisk humani-stiske udgave af den didaktiske re-lationsmodel som den tager sig ud hos Hilde Hiim og Else Hippe (Læ-ring gennem oplevelse, forståelse og handling, 1997).

Summa Summarum

- At integrere vores ekspertise i informationsøgning i de studerendes læreproces kræver mange ressourcer – især tid og mandskab.
- Vi skal komme til dem og ikke vente på at de kommer til os.
- Vi skal tale til deres behov for information ved at tage udgangspunkt i deres studiemæssige hverdag og deres projektorienterede læreproces for at de er motiverede for at lære.
- Vi skal lære at lære fra os.
- Vi skal ikke køre dem trætte i bibliotekariske færdigheder, men lære dem at søge relevant information på en simpel måde, *så de oplever det som en naturlig del* af deres projektarbejde og dermed også en naturlig del af deres læreproces.

Bearbejdning Kuhlthaus Informations Search Process model sat i forhold til SWIM.

Stages of the ISP

Initiation → Topic selection → Prefocus exploration → Focus formulation → Information collection → Search closure → Starting writing

Affective Level: Feelings

Uncertainty → Optimism → Confusion, frustration and doubt → Clarity → Sense of direction/ confidence → Relief → Satisfaction or dissatisfaction

Scener i SWIM

Opstartsmøde i gruppen → Søgning på internettet → Møde med vejleder → Vejledning på bibl. → Færdiggøre projekt → Evaluering

Thomas Vibjerg Hansen
Udviklingskonsulent
Aalborg Universitetsbibliotek
tvh@aub.aau.dk
9635 7301